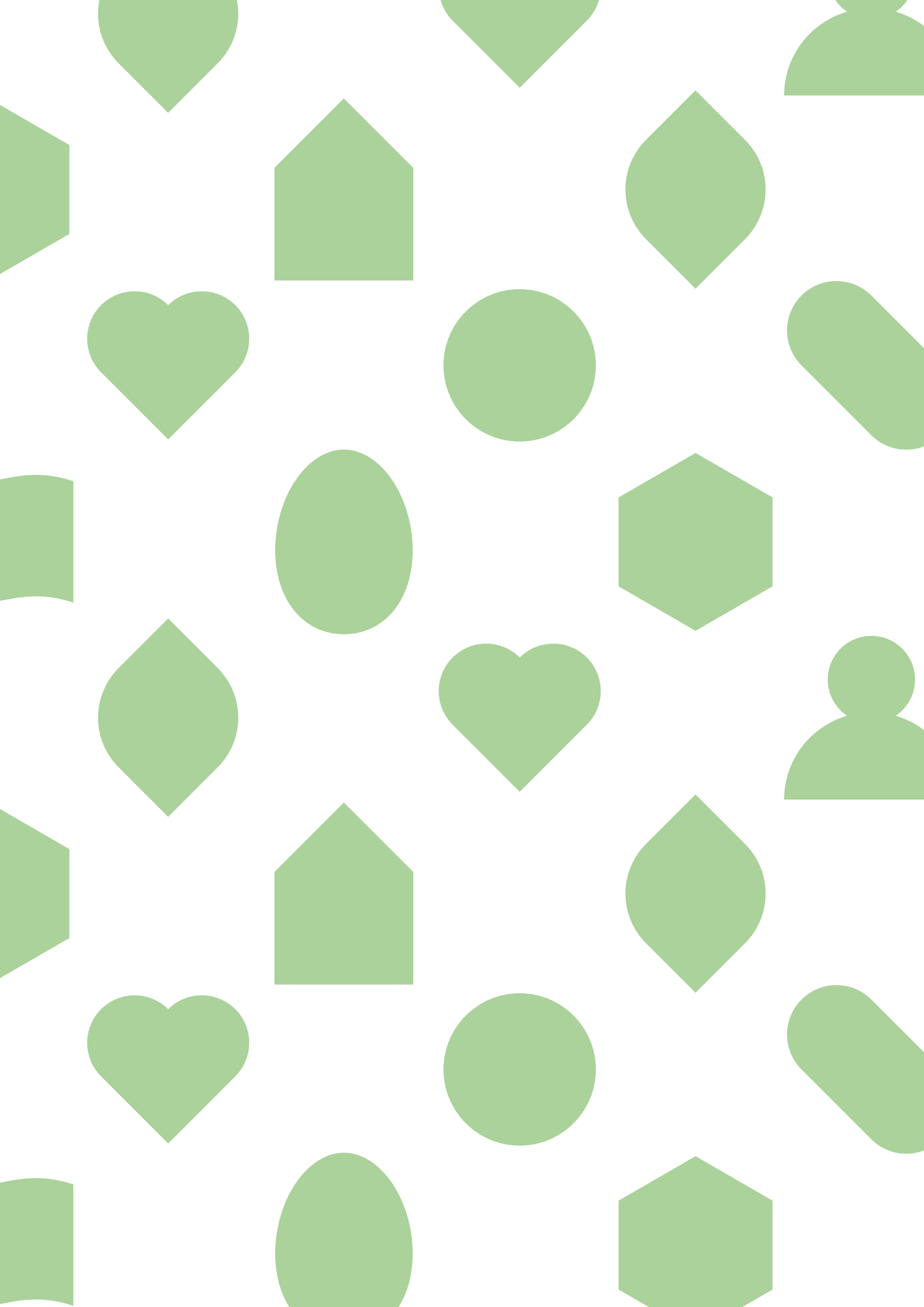

Gezondheid en Participatie

Voorwoord

Limburg is een prachtige provincie met goede mensen, deskundige professionals en volop kansen. Maar we kampen in die prachtige provincie ook met problemen. Die raken alle Limburgers op de een of andere manier. In hun dorp, wijk, familie, werkomgeving of ze grijpen rechtstreeks op het eigen leven in. Opvallend veel mensen zijn ziek, eenzaam, hebben geen zicht op werk, doen ook niet op een andere manier mee aan de samenleving. De groep ouderen groeit hard en heeft veel zorg nodig, maar de jongeren die die zorg zouden moeten verlenen, zoeken hun heil vaak elders.

Juist omdat wij met z'n allen Limburg vormen, kunnen we de leefbaarheid van Limburg niet alleen overlaten aan artsen, thuiszorgwerkers, leraren of uitkeringsinstanties. Iedereen is in eerste instantie zelf baas over het eigen leven. En doet dat met de eigen kracht en zwaktes, dromen en angsten, talenten en beperkingen. Juist de optelsom van al die eigenschappen, bepaalt de leefbaarheid van een gemeenschap. Daarin heeft iedereen dus een rol, ook zij die zich in een kwetsbare positie bevinden.

Via dit verslag wil Burgerkracht Limburg verantwoording afleggen aan de provinciale samenleving over haar activiteiten in 2018. In dat jaar heeft de organisatie eraan bijgedragen om zoveel mogelijk burgers bewust te maken van hun rol, hun talenten, kansen en mogelijkheden om naar vermogen bij te dragen aan de gezamenlijke leefbaarheid. We hebben via workshops, inspiratiesessies, conferenties, themabijeenkomsten, burgerpanels, burgerforums en tal van andere ontmoetingen geprobeerd burgers te inspireren, te informeren, te verbinden met elkaar. Daarbij werken we samen met burgerinitiatieven, vrijwilligers, mantelzorgers, patiëntenverenigingen, doelgroeporganisaties, ervaringsdeskundigen, adviesraden en tal van andere verbanden waar burgers zorgen en ambities met elkaar delen en hun stem laten doorklinken. En daarnaast hebben we vooral ook veel individuele burgers hun verhaal laten doen. Die eigen verhalen van mensen zijn wellicht de beste, en zeker de meest aansprekende manier om de stem van burgers te laten klinken. Maar die individuele en collectieve stemmen verstommen

al gauw, als ze niet worden gehoord, er niet naar wordt geluisterd. Daarom hebben we ons ook gericht op beleidsmakers, bestuurders, zorgverleners, instellingen, ambtenaren, onderwijzers, werkgevers en andere belanghebbenden. Met onderzoek, informatievoorziening, training, coaching en andere instrumenten hebben we het leggen en versterken van verbindingen ondersteund.

Zo je een dagkaart zou kunnen tekenen van de verbindingen die op deze manier zijn gelegd en de goede gesprekken die hierdoor zijn gevoerd, ziet die kaart van 31 december 2018 er veel drukker en intenser uit dan die van 1 januari. Dat is misschien wel het belangrijkste resultaat dat we hebben bereikt. We hebben veel burgers bereikt en in staat gesteld stap voor stap zelf een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van hun eigen leven, en aan de leefbaarheid van hun omgeving. De een om uit een dal te komen, de ander om daarbij te helpen. En we hebben veel professionals geïnspireerd om te luisteren naar de echte behoeften van burgers, zich meer als partner te gedragen dan als hulpverlener.

Dat Burgerkracht Limburg tegelijkertijd zelf een grote verandering heeft ondergaan, maakt 2018 voor de direct betrokkenen een ingewikkeld jaar. Voor de Limburgse samenleving is dat echter slechts een bijzaak. Als bestuurder van Burgerkracht Limburg heb ik door die ingewikkelde omstandigheden wel des te meer waardering voor de geboekte resultaten. En die uit ik hier graag.

Maar in dit verslag ligt de nadruk vooral op de werkzaamheden die we samen met en voor Limburgers hebben verricht. Ik nodig u uit daar kennis van te nemen en hoop dat de inhoud ook een beetje inspiratie vormt om de komende tijd te blijven bijdragen aan een Limburg dat ook op den duur nog prachtig is.

Han van den Hoff,

Directeur/bestuurder Burgerkracht Limburg

Arbeidsparticipatie

We proberen niet alleen ontschotting tussen instanties te realiseren, maar moedigen ook aan om meer vanuit de burger te redeneren. In plaats van het 'hokjes denken' moeten we op zoek naar inclusieve oplossingen.

aan om meer vanuit de burger te redeneren. In plaats van het 'hokjes denken' moeten we op zoek naar inclusieve oplossingen. Daarbij moet worden aangetekend dat arbeidsparticipatie wordt opgevat in brede zin. Dat betekent dat we ons niet alleen richten op betaald werk, maar ook op een zinvolle dagbesteding.

De eerste stappen om de doelgroep actief te betrekken, zijn gezet door bijvoorbeeld de doelgroep 'mensen met GGz-problematiek' in het werkende leven te bevragen. Deze doelgroep mist vaak erkenning voor de problemen waar ze mee kampt. Dat

Arbeidsparticipatie vormde in 2018 een nieuw domein dat ontgonnen moest worden. Voordat er concreet kon worden samengewerkt, is eerst verkend hoe we het ophalen van de stem van de burger en burgerparticipatie konden verbinden met het thema arbeidsparticipatie. Er is veel geïnitieerd om die slag te maken. Wij verbinden ons aan koepelorganisaties die de belangen behartigen van mensen met een fysieke of geestelijke beperking of die een allochtone doelgroep vertegenwoordigen. Door middel van bijeenkomsten proberen we te achterhalen waar burgers tegenaan lopen als het gaat om arbeidsparticipatie.

De adviseurs binnen de themalijn benadrukken het provinciale karakter van Burgerkracht Limburg. We proberen niet alleen ontschotting tussen instanties te realiseren, maar moedigen ook

kan tot gevolg hebben dat mensen niet transparant zijn over hun aandoening of zelfs niet durven te solliciteren. De themalijn Arbeidsparticipatie zet zich in om onder meer gemeenten, UWV maar ook werkgevers te sensibiliseren ten aanzien van deze problematiek. Het is belangrijk om uitkeringsinstanties en werkgevers ervan te doordringen dat werknemers op verschillende niveaus een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan het arbeidsproces. De conclusie na afloop van een voorlichtingsbijeenkomst die de themalijn Arbeidsparticipatie organiseerde, was dat werkgevers hun terughoudendheid om iemand met een 'rugzakje' aan te nemen zouden moeten overdenken, omdat de groep 'mensen die leven met een beperking' alleen maar zal groeien én omdat een onderneming juist profijt kan hebben van een inclusieve benadering.

Behalve mensen met GGz-problematiek zijn ook individuen met de meest uiteenlopende uitdaging 'in relatie tot Arbeid' gehoord, evenals de groep schoolverlaters met een verstandelijke beperking. Hun behoefte ten aanzien van arbeid is vastgelegd in een manifest, dat breed is verspreid en inmiddels heeft geleid tot vervolgcacties bij onder meer de gemeente Heerlen en scholen in Oostelijk Zuid-Limburg. Ook was er aandacht voor de groep allochtone burgers en hun uitdagingen als het gaat om de toegang tot werk. Daarbij valt te denken aan migrantenvrouwen, voor wie de stap om mee te doen in deze maatschappij nog te groot is. Tijdens inloopbijeenkomsten konden zij kennis nemen van de mogelijkheden om betaald- of vrijwilligerswerk te verrichten.

Ook intern streeft Burgerkracht Limburg ernaar, aangejaagd door de themalijn Arbeidsparticipatie, om een inclusieve benadering van werkgeverschap te (blijven) handhaven. In 2018 is hiervoor de eerste stap gezet in de vorm van een afspraak met 4Limburg. Die organisatie heeft een inclusiescan ontwikkeld om zo bedrijven te wijzen op kansen omtrent het inzetten van werknemers met afstand tot de arbeidsmarkt. De scan brengt in beeld welke functies met welke bijbehorende taken kunnen worden overgedragen aan mensen met een fysieke of geestelijke beperking. Burgerkracht Limburg zal de resultaten van deze scan gaan gebruiken bij het eigen personeelsbeleid.

Het vinden van de Limburger met afstand tot de arbeidsmarkt bleek ook in 2018 nog een hele klus. De burger met (verhoogd risico op) afstand tot de arbeidsmarkt verenigt zich immers niet in een 'clubje moeilijk bemiddelbaren'. De themalijn zag en ziet het dan ook de komende jaren als haar taak om door middel van uiteenlopende methodieken en met inzet van haar netwerk verbinding te leggen met de genoemde doelgroep.

Daarnaast willen we de individuele behoefte/belangen van de doelgroep met zijn uiteenlopende kenmerken (met een beperking; allochtoon; mantelzorger) zodanig blijven belichten, dat de impact voor de betreffende doelgroep het grootst is. Dat doen we in eerste instantie door aandacht te geven aan het thema '... & afstand tot de arbeidsmarkt'.

Daarnaast is onze aanpak er nadrukkelijk op gericht om burgers in hun kracht aan te spreken. Om de juiste mensen te bereiken en drempels weg te nemen, organiseren we onder meer 'camouflageworkshops'. Het onderliggende probleem is daarbij niet de eerste reden om mee te doen. Deelnemers komen bijvoorbeeld naar een bijeenkomst 'Maak je eigen CV'. Dit thema roept geen of weinig schaamte op en is dus een stuk aantrekkelijker dan een oproep 'Arbeidsbeperkt en zonder baan? Meld je dan'. De aanwezige kennis, de aanpak en het inlevingsvermogen bij de themalijn borgen de impact op de doelgroep. Deze is vaak niet meteen zichtbaar of meetbaar, maar wel altijd terug te horen als mensen op hun beleving worden aangesproken.

De themalijn Arbeidsparticipatie is in 2018 begonnen met het ontwikkelen van een gereedheidskist, die zich gaandeweg vult met gereedschap. Daarmee worden methodieken bedoeld om enerzijds de doelgroep toe te rusten (bijvoorbeeld inzetten op zelfredzaamheid van burgers, zodat zij zich veilig voelen bij instanties als het UWV of de gemeente) en anderzijds om beleidsmakers te sensibiliseren (bijvoorbeeld door het organiseren van themabijeenkomsten, zodat zij de noodzaak inzien om de ervaringsdeskundige burger te betrekken bij de vormgeving van het beleid en de regelgeving). Al deze middelen hebben als doel om in Limburg een inclusievere kijk en benadering te creëren voor burgers met afstand tot de arbeidsmarkt.

Denise Sliepen

Max Hattu

Roel Sillen

Collectieve redzaamheid

De Sociale Alliantie is een landelijk netwerk dat zich inzet voor een samenleving zonder armoede. Het netwerk stimuleert en ondersteunt (groepen) mensen in kwetsbare posities om samen initiatieven op te zetten, die zich richten op het behoud en/of herstel van sociale grondrechten.

In het project 'Collectieve redzaamheid' zijn door de Sociale Alliantie ontwikkelde instrumenten en methodieken gebruikt ter ondersteuning van burgerinitiatieven in Limburg, die zich inzetten voor het verbeteren van hun bestaanszekerheid.

In de gemeenten Weert, Roermond, Maastricht, Peel en Maas, Gennep, Venray, Horst aan de Maas en Venlo zijn tentoonstellingen en themabijeenkomsten georganiseerd over burgerinitiatieven rond sociale grondrechten en bestaanszekerheid. Dat gebeurde in overleg en samenwerking met lokale partners, waaronder basisinitiatieven, gemeenten, bibliotheken, welzijnswerk (buurtwerk/jeugdwerk) en woningcorporaties.

Tijdens inloophmomenten zijn geïnteresseerde burgers op een zo laagdrempelig mogelijke manier geïnformeerd over sociale coöperaties. Dit leverde een aantal boeiende individuele

gesprekken op. Een informatiemap gaf een korte uitleg over het tot stand komen van sociale grondrechten, de taak van de overheid bij het realiseren van deze rechten en de toename van de armoede vanwege de verdunning van de taakopvatting bij de overheid. Ook kwamen aan bod de zoektocht van basisinitiatieven van burgers naar een kleinschalige en collectieve her-invulling van sociale grondrechten en heropbouw van bestaanszekerheid. Daarnaast liet een aantal pioniers zien hoe op lokaal niveau sociale coöperaties concreet bijdragen aan het herwinnen en vergroten van bestaanszekerheid. De positieve werking van sociale coöperaties is dat ze een andere kijk bieden en mensen inspireren om anders te denken en anders te doen.

In het kader van de Experimenteerregeling Sociale Agenda Limburg heeft de provincie Limburg via Burgerkracht Limburg middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het project 'Collectieve redzaamheid'.

Jaap Gönning

gespreksleider bijeenkomsten

‘Chronisch ziek en werk’

“ Terugkijkend op het project ‘Chronisch ziek en werk’: vooral de aanpak sprak mij aan, met name dat het project van alle kanten werd belicht. Jammer dat de opkomst wat lager was dan ik had verwacht.

Persoonlijk heeft het mij de bevestiging gebracht dat zowel het UWV als de bedrijfsartsen er niet alleen zijn om mensen weer naar het werk te sturen, maar vooral om mensen weer naar werk te begeleiden. En dat wordt in de samenleving weleens vergeten. Beide instanties doen veel meer dan alleen maar een uitkering verstrekken. Een grote pluim in verdient Burgerkracht Limburg. Het format was strak en goed uitvoerbaar en de bijeenkomsten waren prima voorbereid, direct en to the point. Ook al kwam ik voor amper een à twee uur vergaderen vanuit Enschede naar Sittard, ik heb het met veel plezier, interesse en inzet gedaan. Ik zou het zo weer doen. ”

Anja Minheere

participant bij Burgerkracht Limburg

“ PxZorg is een visie op zorg en gezondheid in Noord-Limburg, waarin verschillende organisaties samenwerken met de patiënt. Ik vind het belangrijk dat de zorg ontschot wordt en dat de patiënt/cliënt/burger gezien wordt als mens en niet als bijvoorbeeld ‘hartpatiënt’. Vandaar dat ik samen met collega Liesbeth graag als vrijwilliger de patiënten vertegenwoordig binnen deze netwerkorganisatie. Door te participeren in dit netwerk is mijn kijk op de zorg breder geworden en heb ik meer inzicht in de dilemma’s en uitdagingen van onder andere zorgfinanciers en zorgprofessionals. Verder heeft het concreet een afstudeeronderwerp opgeleverd voor mijn studie Managementwetenschappen. Door het vertrek van de beroepskracht en het niet direct vinden van een geschikte opvolger had ik het gevoel ‘dat we stil stonden’. Nu er een nieuwe, enthousiaste medewerker is ‘worden er weer stappen gezet’. Iedereen binnen Burgerkracht Limburg kent de Zuid-Limburgse ‘proeftuinen’. PxZorg is nog niet breed bekend. Ik zie het als een taak voor mijn collega en mij om hier verandering in te brengen. ”

Senior Friendly Communities

In september 2016 is euPrevent gestart met het drie jaar durende project 'Senior Friendly Communities' (SFC). Dit project is een samenwerking van verschillende partners uit de Euregio Maas-Rijn (EMR) en richt zich op actief ouder worden in seniorenvriendelijke gemeenten. Daarbij ligt het accent op de psychische gezondheid, met speciale aandacht voor dementie en ouderdomsdepressie.

Het project wordt ondersteund door het Interreg V-A programma Euregio Maas-Rijn.

Aan elke gemeente is vanuit het project een coördinator toegewezen. Deze coördinator is de intermediair tussen het project en de gemeente. Burgerkracht Limburg is coördinator van 5 gemeenten aan Nederlandse zijde. Daarnaast faciliteren en coördineren wij het bezoek van een mystery guest (iemand die zich voordoet als een burger met een hulpvraag). Burgerkracht Limburg heeft een aantal activiteiten ingezet in het tweede jaar van het project, onder andere een workshop gericht op kennismaking met het begrip Positieve Gezondheid en voorlichting op basisscholen.

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) is zo onder de indruk dat ze het project SFC heeft benoemd tot voorbeeld voor Europa. De WHO vindt het belangrijk dat gemeenten via SFC de kans krijgen om senioren met dementie of ouderdomsdepressie en hun mantelzorgers structureel te helpen. In augustus 2018 is het project als

'good practice' gepubliceerd op de website van de WHO Europe.

In 2018 was de rode draad de selectie van activiteiten en de implementatie ervan. De gemeenten en het projectteam zijn druk aan de slag gegaan met het inplannen en het uitvoeren van de gekozen activiteiten. Die activiteiten, gericht op het seniorvriendelijker maken van de gemeente, werden gepresenteerd aan de inwoners van de deelnemende gemeenten. Zo werd in Beesel een toneelstuk opgevoerd om het taboe rond dementie en depressie te doorbreken. Een reactie van een van de bezoekers: "Het was zeer geslaagd en een mooie aanvulling op onze informatiemarkt. Zowel mantelzorgers als professionals vonden het heel herkenbaar."

Binnen de meeste deelnemende gemeenten zijn of worden de door hen gekozen activiteiten geïmplementeerd. Bekeken wordt wat er nodig is om de ingeslagen weg voort te zetten en seniorvriendelijk(er) te blijven. Alle deelnemende gemeenten ontvangen een persoonlijk rapport.

Werken aan een gezonde samenleving

Het spinnenweb 'Mijn Positieve Gezondheid' levert mensen behalve herkenning (gezondheid is meer dan geen ziekte hebben) ook nieuwe, soms verrassende, inzichten op over hun eigen gezondheid.

Er zijn in Limburg grote verschillen tussen mensen die wel en niet mee kunnen doen in werk en onderwijs, tussen mensen die veel of weinig te besteden hebben. Veel mensen met een afstand tot de samenleving, blijken ook nog eens ongezonder. Om dat te veranderen, werkt de themalijn aan een gezonde samenleving voor iedereen.

Onze leidraad is het gedachtegoed Positieve Gezondheid. Daarin zijn alle elementen verbonden voor een leven waarin iedereen naar vermogen mee kan doen. Bovendien gaat Positieve Gezondheid uit van de eigen kracht van mensen. Op verschillende manieren hebben we Positieve Gezondheid ingezet voor een gezonder en vitaler Limburg.

In 2018 hebben we ongeveer 50 keer de workshop 'Positieve Gezondheid en IK Positief Gezond' gegeven aan diverse groepen (Limburgers, o.a. aan lokale KBO-afdelingen, de Budyzorg Limburg, KVG, groepen binnen wijk- en welzijnswerk, mantelzorgers en verenigingen). Het aantal deelnemers varieerde van 10 tot 70 per workshop. De workshop heeft deelnemers

bekendgemaakt met en geïnspireerd door de uitgangspunten van Positieve Gezondheid. Voor de (maatschappelijke) organisaties die deelnamen, bood de workshop handvaten om de burger daadwerkelijk centraal te stellen en te ondersteunen. De reacties op de workshop en het aan de slag gaan met het spinnenweb 'Mijn Positieve Gezondheid' waren positief en leverden de deelnemers behalve herkenning (gezondheid is meer dan geen ziekte hebben, ook kwaliteit van leven, zingeving en verbondenheid dragen daartoe bij) ook nieuwe, soms verrassende, inzichten op over hun eigen gezondheid. Vooral de dimensies Meedoen (sociale contacten) en Zingeving (weten waar je je bed voor uit komt) blijken van grote betekenis. Het spinnenweb geeft inzicht →

in hoe men de eigen gezondheid ervaart en zet aan tot nadenken over het eigen aandeel in het realiseren van verandering. Om tegemoet te komen aan de vraag naar een compacte bijeenkomst, hebben we ook een kortere versie van de workshop ontwikkeld.

Om de workshops te begeleiden, zijn 10 vrijwilligers opgeleid tot trainer. Zij zijn echte ambassadeurs geworden van Positieve Gezondheid en dragen het gedachtegoed waar mogelijk uit. Enkele trainers zijn ook lid van het netwerk van ambassadeurs van het actiecentrum Limburg Positief Gezond. Burgerkracht Limburg neemt deel aan dit actiecentrum en richt zich specifiek op burgers en jongeren. Samen met diverse partners, zoals de Limburgse GGD'en, MUMC+, Provincie Limburg, Blauwe Zorg, Netwerk Positieve Gezondheid Noordelijke Maasvallei, Wonen Limburg, Zuyd Hogeschool en Fontys Hogeschool zetten we ons in om de beweging Limburg Positief Gezond te verduurzamen.

Om ook jongeren bewust te maken van Positieve Gezondheid, hebben we de 'Escaperoom Positieve Gezondheid' aangekocht. Door het spelelement, waarbij meteen een beroep wordt gedaan op de creativiteit en het vermogen tot samenwerking, maken jongeren op een lichtvoetige manier kennis met het gedachtegoed Positieve Gezondheid. Tijdens de nabespreking van het spel leggen de deelnemers een link naar hun eigen gezondheid en de manier waarop je met Positieve Gezondheid aan de slag kunt. De escaperoom is inmiddels onder meer ingezet bij studenten Welzijn van Gilde opleidingen in Roermond. Zowel scholieren als docent(en) waren enthousiast. Daarnaast zijn enkele jongeren bereid gevonden om wekelijks op Facebook te vloggen over wat gezondheid voor hen betekent. Deze vloggers, die zo weer andere jongeren betrekken bij de beweging Limburg Positief Gezond, worden door ons ondersteund en begeleid.

Regelmatig hebben we lezingen gegeven over het gedachtegoed Positieve Gezondheid (o.a. bij de Zonnebloem, Arcus College, Beweegmarkt Venlo, Spil in de Wijk, VAR Zuyderland, Dag voor de Ouderen, KBO Midden- Limburg, Limburgse Zorgboeren Coöperatie). Deze lezingen leiden vaak tot de vraag naar een nadere verdiepingslag op het gebied van Positieve Gezondheid, zoals bijvoorbeeld een workshop op maat voor de achterban.

Bij Buddyzorg Limburg hebben we vrijwilligers in drie sessies voorbereid om Positieve Gezondheid zelf vorm te geven in hun vrijwilligerswerk. Bij het werk voor groepen in kwetsbare posities heeft Buddyzorg Limburg het gedachtegoed Positieve Gezondheid als uitgangspunt genomen. Het is de bedoeling de samenwerking tussen Burgerkracht Limburg en Buddyzorg Limburg verder vorm te geven en de opgedane kennis en ervaring te delen met andere maatschappelijke organisaties. Met Kenniscentrum Empowerment Maastricht en Heuvelland (KCEM) werken we aan een experimenteel traject voor mensen in een kwetsbare positie. Tien weken lang kunnen zij kennismaken met uiteenlopende activiteiten als yoga, fotografie etc. Niet alleen zijn deze activiteiten een manier om los te komen van ingeroeste patronen, ook ontstaan er nieuwe ontmoetingen en verbindingen. Dit alles draagt bij aan hun Positieve Gezondheid.

Om het gedachtegoed Positieve Gezondheid zo breed mogelijk te verspreiden, besteden we aandacht aan onze activiteiten en nieuwe ontwikkelingen op social media (Facebook), via ons huis- aan huis blad Burgerkracht en via de digitale nieuwsbrief [Burgerkracht@ctueel](mailto:Burgerkracht@ctueel.nl). Ook initiatieven van burgerinitiatieven en verenigingen krijgen hier een podium.

Beweging van onderop

Naast Positieve Gezondheid hebben we ook ingezet op de beweging van onderop: het beter laten horen van de stem van de burger in opleidingen, samenwerkingsverbanden en proeftuinen, en het versterken van patiënten-, cliënten- en burgerinitiatieven en zelfhulpgroepen. Patiënten-, cliënten- en burgerinitiatieven adviseren we bij doorontwikkeling, het organiseren van activiteiten en het invullen van bestuursfuncties. Rondom zelfhulp hebben we de training 'Het Begeleiden en Opzetten van Zelfregiegroepen' ontwikkeld. Samen met Zorgbelang Limburg werken we aan het vergroten van het netwerk van zelfhulpgroepen. Door de groei van het zelfregienetwerk in de Oostelijke en Westelijke Mijnstreek is de eigen kracht van burgers in de reguliere hulpverlening versterkt. Via Zelfregie-tool.nl kunnen mensen op een laagdrempelige manier hun ervaringen in de omgang met hun situatie/ziekte delen en in contact komen met lotgenoten.

In 2018 hebben 60 tweedejaars bachelorstudenten Gezondheidswetenschappen deelgenomen aan de Module Adoptie van Patiëntenorganisaties en Burgerinitiatieven. Daarbij hebben we 14 patiëntenverenigingen/burgerinitiatieven, waaronder De Pijler, Sarcoïdosevereniging en Dagvlinder, gekoppeld aan groepjes studenten. Opdrachten die de studenten voor deze organisaties uitvoeren, vergroten bij de toekomstige professionals de kennis en bewustwording rondom de mensen voor wie ze straks beleid maken. In het kader van deze module vond op 25 september ook een symposium plaats, waarbij circa 25 burgers verhalen uitwisselden met 35 studenten. Studenten realiseerden zich dat ze zelf ook een verhaal te vertellen hebben. Zij gaven bovendien aan dat ze meer leren van 'echte burgers' dan alleen maar van boeken. Over deze uitwisseling is een film gemaakt:

youtu.be/VQmj43K3ySc

Bij alle regionale samenwerkingsverbanden benadrukken we structureel het perspectief van de burger. Zo hebben we binnen de proeftuinen 'Anders Beter' en 'Mijn Zorg' het belang van het patiëntgerichte gesprek in de spreekkamer (en het organiseren en initiëren van de stem van de burger(s) onder de aandacht gebracht. In het kader van het project Integrale Wijk Aanpak (IWA) in de proefregio MijnZorg hebben we tijdens een bijeenkomst met burgers in Hoensbroek gediscussieerd over de regioanalyse van RIVM/UM. Door de uitkomsten van deze analyse in te delen aan de hand van het spinnenweb van Positieve Gezondheid, hebben we inzichtelijk gemaakt welke aspecten zijn gemeten en welke niet. Daardoor werd duidelijk dat weinig cijfers bekend zijn over 'zingeving' en 'meedoen', terwijl op dat gebied veel gebeurt in de wijk. Juist de nadruk op zingeving en meedoen kan leiden tot een kentering in (de beleving) van gezondheid.

Samen met het Zorgnetwerk Roermond, het Zorgnetwerk Weert en Blauwe Zorg heeft Burgerkracht Limburg initiatieven genomen om de stem van de burger beter te laten horen, het burgerperspectief voorop te stellen en vanuit Positieve Gezondheid te werken aan zelfredzaamheid en integrale oplossingen voor wonen, welzijn en zorg.

Als inspiratiebron voor zelfregie dienen onder meer de 15 verhalen van burgers, die zijn geïnterviewd over hun specifieke ervaringen van waaruit nieuwe levenskracht of een initiatief ontstaan is. De interviews zijn gepubliceerd op burgerkracht@ctueel, in het magazine Burgerkracht en de rubriek 'Aan het Woord' op de website clientsinitiatievenlimburg.nl (die in 2018 werd omgedoopt tot www.initiatievenlimburg.nl).

Vanuit de beweging van onderop zetten we ons in voor een inclusieve samenleving, waarin iedereen naar vermogen zelfregie en verantwoordelijkheid kan nemen over de eigen gezondheid en kan meedoen in wijk of buurt. Dit doen we o.a. samen met VN-ambassadeurs (burgers die zich inzetten voor een inclusieve samenleving en daarbij het VN-verdrag voor de rechten van de mens als uitgangspunt nemen). In diverse gemeenten zijn bijeenkomsten georganiseerd, waar ervaringsdeskundigen, wethouders en andere burgers hun verhalen hebben gedeeld. Die verhalen zijn bedoeld ter inspiratie om met het thema 'inclusieve samenleving' aan de slag te gaan. De bijeenkomsten hebben geleid tot de oprichting van een inclusiepanel in de gemeenten Beek en Stein en een aangenomen motie in diverse gemeenten over inclusiebeleid (als voorloper voor de oprichting van bijvoorbeeld een inclusiepanel).

Anouk van der Heijden

Esther Stoffers

Martine van de Venne

Vera Niessen

Duurzame participatie

Belangrijk uitgangspunt van nieuw leiderschap is een andere manier van samenwerken binnen de Quattro Helix, waarbij de burger en zijn uitdagingen centraal staan.

2018 was het jaar dat de themalijn 'Nieuw leiderschap in Limburg: duurzame participatie' vorm heeft gekregen binnen Burgerkracht Limburg. Deze beweging, die burgers en hun problematiek centraal stelt, vereist dat burgers in staat worden gesteld van zich te laten horen. De rol van Burgerkracht Limburg daarbij is het faciliteren van burgers, zodat zij zich toegerust voelen voor hun rol. Daarnaast creëert Burgerkracht Limburg bewustwording bij de andere partijen van de Quattro Helix. Het is belangrijk om hen te laten zien hoe waardevol het is om op een andere manier samen te werken met burgers, zodat de burger en zijn problematiek echt centraal staan. Daar hebben we ons het afgelopen jaar, samen met onder meer de koepelorganisaties, overheden en onderwijsinstellingen voor ingezet.

Op verschillende manieren en op diverse plaatsen hebben we het gedachtegoed van nieuw leiderschap onder de aandacht gebracht. Ten eerste hebben we ons gericht op het bouwen en onderhouden van een netwerk met burgers door de hele provincie, met als doel het ophalen van

verhalen. Belangrijk aspect van nieuw leiderschap is dat er mét burgers wordt gepraat in plaats van óver burgers. Het behoort tot de taak van Burgerkracht Limburg om vervolgens de individuele verhalen van burgers te vertalen naar het algemene belang en ervoor te zorgen dat de verhalen terechtkomen bij de juiste partij, zodat ze worden gehoord.

Ten tweede hebben we ons ingezet om het nieuw leiderschap van burgers te bevorderen, onder meer door burgerinitiatieven te ondersteunen en te stimuleren, maar ook door de koepelorganisaties te ondersteunen bij de realisatie van een toekomstbestendige werkwijze. En ten derde hebben we burgers en andere Quattro Helixpartijen met elkaar in verbinding gebracht, zodat de participatie van burgers verstevigd kon worden.

Zo hebben we een inspiratiesessie georganiseerd voor mantelzorgers en werkgevers over het combineren van werk en mantelzorg. De sessie was bedoeld om een dialoog op gang te brengen en om de rol van het Platform Mantelzorg Limburg (PML) in kaart te brengen. Geconcludeerd werd dat PML vooral een meerwaarde kan vervullen bij het verzamelen van initiatieven en goede voorbeelden, en het verbinden en verspreiden daarvan.

In mei 2018 is in Sittard voor de derde keer het Groet & Ontmoet festival georganiseerd. Tijdens dit festival, dat is ontstaan vanuit het Platform Zuid GGz & OGGz, staat ontmoeting en kennisgeving met mensen die 'anders dan anders' zijn centraal. Het doel is om op een laagdrempelige manier mensen af te helpen van stigma's en vooroordelen. Meerdere koepelorganisaties lieten jong en oud meemaken hoe het voelt. Inmiddels is het festival een breed gedragen lokaal initiatief.

Bij het toekomstbestendig maken van de koepelorganisaties, hebben we onder meer het Samenwerkingsverband van Oudergroeperingen van mensen met een verstandelijke beperking in Limburg (SOL) begeleid bij het optimaliseren van de interne structuur en werkwijze. Er wordt nu meer themagericht gewerkt en het perspectief van ouders en andere verantwoordelijken is nadrukkelijker centraal komen te staan. Met de SOL werkgroep Schoolverlaters/Arbeid zijn verhalen opgehaald van scholieren en hun ouders. Naar aanleiding daarvan is het manifest 'Schoolverlaters met een verstandelijke beperking, op weg naar arbeid?' opgesteld. In het manifest worden de behoeftes en mogelijkheden van jongeren met een beperking als uitgangspunt genomen bij de vraag of zij na hun 18e nog langer kunnen doorleren. Onder meer met scholen en gemeenten in Parkstad en Venlo zijn we in gesprek om het manifest tot onderdeel van hun beleid te maken.

Om Quattro Helixpartijen te ondersteunen bij het bevorderen van burgerparticipatie, hebben we materialen ontwikkeld voor onderzoeks- en onderwijsinstellingen, die zij gebruiken om burgers te betrekken bij hun projecten. We coachen onderzoekers in het betrekken van burgers bij onderzoeks- en onderwijsprojecten, we leren burgers hoe ze ervoor kunnen zorgen dat ze in een projectgroep aan bod kunnen komen en we houden via deelname aan diverse klankbordgroepen in de gaten of de burger wordt gehoord.

In september 2018 hebben we in samenwerking met de Provincie Limburg de eerste bijeenkomst van de thematafel 'Moeilijk bereikbare/kwetsbare burgers' georganiseerd. Uitgangspunt was het gedachtegoed van nieuw leiderschap, waarbij meer aansluiting wordt gezocht bij de leefwereld en de dynamiek van de burger. Tijdens de bijeenkomst werden ervaringen en kennis gedeeld en handvatten aangereikt voor een meer efficiënte werk-

wijze. Deze eerste thematafel had als concreet resultaat dat een aantal partijen gezamenlijk aan de slag ging om een kwetsbare jongere te helpen bij problemen rondom wonen en bestaanszekerheid. De thematafel krijgt in 2019 een vervolg.

updates

- Burgerkracht Limburg heeft een bijdrage geleverd aan het festival 'Wij zijn Limburg', door een podium te bieden aan diverse burgerinitiatieven, waaronder Dress for Success.
- Circa 200 mensen hebben deelgenomen aan het minisymposium 'Burgerkracht; van waar, waarheen?' dat tevens het afscheid van Jo Maes als directeur van het Huis voor de Zorg/Burgerkracht Limburg markeerde.
- Tijdens de netwerkdag 'Burgerkracht in Limburg' in Roermond hebben circa 300 vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, overheden en bedrijven kennis gemaakt met een groot aantal vernieuwende burgerinitiatieven.
- Het Regionaal Platform Zuid GGz & OGGz is ondersteund bij het organiseren van een Quattro Helixbijeenkomst over een onafhankelijke Crisiskaart in Zuid-Limburg. Met deze kaart houdt een patiënt in een crisissituatie zelf meer de regie in handen. Tevens is de kaart voor hulpverleners een middel om tot een meer uniforme aanpak te komen van mensen in een crisissituatie.

Karin van der Leeuw

Marja Veenstra

Sanne Kusters

Bestaanszekerheid

Maatschappelijke verandering is als een mammoettanker, wij zijn het sleepbootje dat uiteindelijk de koers verandert.

Voor de Pijler was 2018 een opbouwjaar. Meer dan 30 jaar zette de Pijler zich als onafhankelijke stichting in om een stem te geven aan mensen in een achterstandssituatie en om een relatie tot stand te brengen tussen beroepsorganisaties en overheden. In 2018 is de Pijler ondergebracht bij Burgerkracht Limburg, om mede invulling te geven aan het thema bestaanszekerheid.

Het nieuwe team bestaanszekerheid is in maart 2018 gestart met de uitvoering van het werkplan. Daarnaast is er gewerkt aan de missie om de Pijler weer op de Limburgse kaart te zetten. Terugkijkend zien we dat de Pijler als merknaam, als kennismakelaar en expertisecentrum op het gebied van armoede, sociale zekerheid en medezeggenschap opnieuw bekend en gekend geworden is in de provincie. Daarnaast is het de Pijler gelukt om thema's op tafel te krijgen die andere partijen overnemen. Met name gaat het dan over de impact van armoede op de handelsvaardigheid van burgers, over laaggeletterdheid en armoede en over kinderarmoede.

Onderstaand enkele voorbeelden van activiteiten die deze impact teweeg hebben gebracht.

Spreekuren

Verspreid door de hele provincie houdt de Pijler spreekuren. Deze spreekuren worden bemenst door vrijwilligers, die veelal zelf een uitkering hebben en vanuit die hoedanigheid laagdrempelig en mensgericht advies geven. Het afgelopen jaar zijn er met 600 bezoekers gesprekken gevoerd. Het aantal consulten bedroeg 1.173, het aantal hulpvragen 3.191. Deze getallen zijn exclusief het spreekuur in Hoensbroek, dat druk werd

bezoekt. Overige spreekuren vonden plaats in Maastricht-Heuvelland en Venlo-Reuver. Ook is het spreekuur in Sittard gereanimeerd en is er, dankzij samenwerking met Biblioplus in Genneep, een nieuw spreekuur geopend in Genneep.

De Pijler heeft ervaringen van bezoekers aan het spreekuur ook gedeeld met het UWV, waarmee een intensieve relatie wordt onderhouden. Het UWV maakt dankbaar gebruik van deze inzichten bij de afstemming van het beleid.

Armoede

De groep mensen die in armoede leeft, is de afgelopen jaren gegroeid. Oorzaken daarvan zijn onder meer de financieel complexe maatschappij en ingrijpende levensgebeurtenissen als een scheiding of werkloosheid. Om de bewustwording omtrent armoede te vergroten, ondersteunt de Pijler burgerinitiatieven die erop gericht zijn om armoede niet alleen te verzachten, maar ook te voorkomen en op te lossen.

Zo zijn 125 mensen aanwezig geweest bij de conferentie 'Limburg sterk tegen Armoede'. Vanuit professioneel- en ervaringsdeskundigheidsperspectief keken zij naar het thema armoede. Door de onderlinge contacten tijdens de bijeenkomst konden zij de samenwerking vergroten.

Onder de noemer 'Jongeren en armoede' is een gezamenlijk project van Burgerkracht Limburg en CliC opgezet, waarbij jongeren een video hebben gemaakt over positief opgroeien in armoede. Deze video is 1.000 keer bekeken en op verschillende bijeenkomsten vertoond.

Voor de prijsvraag 'EMPOWER jouw initiatief!' hebben zich 20 burgerinitiatieven aangemeld. Vijf daarvan hebben hun voorstel gepitcht en een geldbedrag gewonnen. Uit de competitie is een vervolgininitiatief voortgekomen: een pilot in de vorm van een workshop om armoede onder de aandacht te brengen bij leerlingen van een middelbare school. Dagblad De Limburger besteedde een dubbele pagina aan alle initiatieven, wat verder heeft bijgedragen aan de bewustwording van het armoedeprobleem in Limburg.

Pijlerlezingen

In 2018 zijn diverse malen Pijlerlezingen georganiseerd. Twee keer sprak Judith Janssen over kinderarmoede. Maurice de Greef hield een lezing over laaggeletterdheid en armoede. Met name de lezing door Nadja Jungman heeft een maatschappelijk gesprek op gang gebracht. Jungman legt een relatie tussen de gezondheid van mensen en de schulden die ze hebben. Zij pleit ervoor om, anders dan nu het geval is, eerst de schulden kwijt te schelden en pas daarna te werken aan een gedragsverandering. De opkomst bij de lezingen varieerde van 40 tot 100 aanwezigen. De thema's zijn opgepakt door verschillende andere organisaties/overheden, die deze sprekers opnieuw hebben uitgenodigd.

Burgerinitiatieven

De primaire vraag bij alle activiteiten van de Pijler is hoe de doelgroep te bereiken. Mensen die in armoede leven, lopen daarmee immers niet graag te koop. Behalve de directe belangenbehartiging, waarvan de provinciale spreekuren een uitvloeisel zijn, richt de Pijler zich daarom vooral op burgerinitiatieven. Voor dergelijke initiatieven en voor vrijwilligers organiseerde de Pijler in 2018 12 trainingen, die door 60 unieke – en deels nieuwe en onbekende - deelnemers zijn bezocht. De Pijleracademie heeft daarbij ook jongeren aan zich weten te binden.

Aansluitend bij de beweging van onderop, ondersteunt de Pijler ook het Provinciaal Overleg Limburgse Cliëntenraden (POLC). Tijdens vijf overleggen, met een gemiddeld aantal van 24 deelnemers per overleg, is dit orgaan nieuw leven ingeblazen. Naast bekende vertegenwoordi-

gers van cliënten nemen ook nieuwe gezichten en nieuwe cliëntenraden nu deel aan het POLC. De impact voor de deelnemers is deskundigheidsbevordering, uitwisseling en een regelmatige update over de meest actuele thema's. Daardoor zijn ze optimaal geoutilleerd voor het uitvoeren van hun taken.

om de bekendheid van activiteiten van de Pijler te vergroten, hebben we deelgenomen aan:

- Voorbereiding en uitvoering van de thema-avond Armoede in Horst aan de Maas op uitnodiging van de brede adviesraad en de gemeente.
- De stuurgroep 'Samen anders'.
- Het project 'Mobility Mentoring' in de gemeente Brunssum, bedoeld om mensen anders te bejegenen en begeleiden. Op uitnodiging van de gemeente Brunssum en CMWW Brunssum.
- Het discussieforum 'Stille Armoede' in Beekdaelen, op uitnodiging van Groen Links Beekdaelen.
- Voorbereiding en uitvoering van de thema-avond 'Werken met een uitkering' in Sittard-Geleen, op uitnodiging van Zelfregie Sittard-Geleen. Voorbereid in 2018, uitgevoerd begin 2019

Al deze voorbeelden van activiteiten hebben erin geresulteerd dat de Pijler zichtbaar en bereikbaar is geworden voor burgers en initiatieven.

Benoît Hameleers

Jan Valkenburg

voorzitter Platform Mantelzorg Limburg

“ Door de komst van Burgerkracht Limburg, c.q. het verdwijnen van het Huis van de Zorg, moest het Platform Mantelzorg Limburg (PML) opnieuw zoeken naar haar bestaansrecht en identiteit. Wat mij hierbij bijzonder aansprak was de inhoudelijke analyse dat mantelzorgers meer en meer overvraagd worden en het commitment om aan een nieuw PML te bouwen omdat iedere mantelzorger belangrijk is.

Dé mantelzorger bestaat niet en de groep mantelzorgers is heel divers. Zo nemen heel wat jongeren een mantelzorgtaak op zich en combineren veel mensen een job met mantelzorg. Er is de generatie zestigers, die nog vroegtijdig is kunnen stoppen met werken, die veel mantelzorgtaken opneemt. Wat 2018 mij persoonlijk heeft gebracht of opgeleverd is het inzicht dat we moeten inzetten op maatwerk voor elk type mantelzorger en dat hierin de gezamenlijke uitdaging ligt voor gemeenten, werkgevers en onderwijsinstellingen.

Inhoudelijk en ideologisch liggen er heel veel raakvlakken tussen Burgerkracht Limburg en PML. We hebben een goed begin kunnen maken voor een volwaardige samenwerking en ik hoop dat deze in 2019 kan worden bezegeld in een partnerschap. ”

Roland de Groot

spreekuurhouder Venlo

“ Als spreekuurhouder geef ik antwoord op vragen die cliënten hebben over sociale zekerheid, met name op het gebied van ziekte en arbeidsongeschiktheid. Vaak is het een jungle van wet- en regelgeving waar iemand ongevraagd in terecht komt. Ik probeer cliënten met informatie en advies weer ‘met de neus in de goede richting te zetten’, zodat ze weer perspectief hebben.

Het geeft me een goed gevoel als ik mensen kan helpen, die soortgelijke situatie zitten, waarin ikzelf zat: onwetend en onzeker over wat je te wachten staat bij arbeidsongeschiktheid. Door de tips en adviezen die we geven weten cliënten waar ze aan toe zijn en dat geeft ze ook weer zelfvertrouwen.

Burgerkracht Limburg ondersteunt ons in de activiteiten die wij ondernemen. Zonder de ondersteuning zijn onze spreekuren niet mogelijk en dat zou een gemis zijn voor veel mensen die nog liggen te worstelen in de jungle van wet- en regelgeving. ”

SOLSAL 2025

Het Samenwerkingsverband van Oudergroeperingen van mensen met een verstandelijke beperking in Limburg (SOL) wil de kwaliteit van bestaan bevorderen van mensen met een verstandelijke beperking. Daarbij moet de authentieke stem leidend zijn. Nu er ook landelijk meer aandacht is voor het centraal stellen van de authentieke stem en voor de authentieke stem in relatie tot het zorg- en ondersteuningsaanbod, is het belangrijk om in Limburg hiervan mee te profiteren.

De ontwikkeling om de zelfregie voor mensen met een verstandelijke beperking te vergroten, kan niet zonder een sterke, organisatie-overstijgende ondersteuningsstructuur voor samenwerking tussen cliëntorganisaties in Limburg. Voorop staat daarbij de uitwisseling van ervaringen en kennis en het ophalen, bundelen en vertalen van de authentieke stem in gezamenlijke acties, om zo de kwaliteit van bestaan van mensen met een verstandelijke beperking te bevorderen. Het realiseren van een dergelijke ondersteuningsstructuur is het hoofddoel van het SOL-project in het kader van de Sociale Agenda Limburg.

Het SOL heeft de afgelopen periode gewerkt aan de interne structuur en werkwijze. Daarnaast zijn cliëntorganisaties en medezeggenschapsorganen gemobiliseerd om de authentieke stem op te halen bij de achterban. Het is de bedoeling

dat het SOL in de toekomst eventuele verbeterpunten die een regionale dimensie hebben en die zouden moeten worden voorgelegd aan het zorgkantoor, de gemeente, de instelling of de school, daar ook neerlegt, zodat deze organisaties tekortkomingen in het systeem kunnen aanpakken. Via gesprekken met bestuurders en cliëntorganisaties is duidelijk geworden dat het realiseren van een sterkere ondersteuningsstructuur om de authentieke stem te bevorderen, meer tijd vergt dan van tevoren gedacht. Voor de genoemde krachtenbundeling zouden de zorgkantoren CZ en VGZ ook een rol kunnen spelen. De eerste contacten zijn gelegd en in 2019 zal onderzocht worden wat alle partijen voor elkaar kunnen betekenen.

Het proces is in gang gezet, maar vraagt de komende jaren continuering en borging.

Colofon

Gezondheid en Participatie is het jaarverslag 2018 van Burgerkracht Limburg.

Mercator 1, 6135 KW Sittard
(046) 420 81 59

info@burgerkrachtlimburg.nl
www.burgerkrachtlimburg.nl

Tekst

Aanzet, Maastricht

Fotografie

Sjef Frijns Fotografie, Geleen

Vormgeving

Saus, Maastricht

Druk

drukpartnerszuid, Beek

© 2019, Burgerkracht Limburg

